

Фактчекінг: мистецтво перевірки фактів у сучасних медіа

Що таке фактчекінг?

Фактчекінг (англ. fact-checking) — це критично важливий процес перевірки достовірності будь-яких заяв і повідомлень, що викликають сумніви. Ця методологія є основою для відділення правди від дезінформації та маніпуляцій, які поширюються у сучасному інформаційному просторі. Він є невід'ємною частиною журналістського контролю, що допомагає формувати об'єктивне сприйняття подій та явищ, забезпечуючи високий стандарт довіри до медіа.

Чому фактчекінг важливий сьогодні?

1

Захист від дезінформації

В епоху інформаційних війн і масових маніпуляцій фактчекінг виступає як форпост протидії дезінформації, захищаючи суспільство від впливу неправдивих наративів.

2

Актуальність для України

В Україні з 2014 року значно зросла потреба у перевірці фактів через посилення антиукраїнської пропаганди, що підкреслює критичну роль фактчекінгу у національній безпеці.

3

Глобальне значення

За даними Duke Reporters' Lab, у світі працює понад 120 фактчекінгових організацій у більш ніж 40 країнах, що свідчить про глобальне визнання та масштаби цієї діяльності.

Основні завдання дисципліни «Фактчекінг»

Відділяти факти від думок

Навчити студентів чітко розрізняти об'єктивні факти від суб'єктивних думок та оціночних суджень, що є фундаментальним для журналістської етики

Формувати критичне мислення

Розвинути навички критичного аналізу інформації для ефективного розпізнавання прихованих маніпуляцій та пропагандистських прийомів.

Ознайомити з інструментами

Надати знання про сучасні інструменти та методики для пошуку, верифікації та перевірки достовірності будь-якої інформації.

Розвинути навички роботи з даними

Навчити ефективно працювати з відкритими базами даних та публічними реєстрами для отримання та аналізу необхідних відомостей.

Хто займається фактчекінгом в Україні?

В Україні функціонує низка впливових організацій, що активно займаються фактчекінгом, зокрема VoxUkraine, відомий своїм проєктом "Антологія Брехні від VoxCheck". StopFake цілеспрямовано бореться з російськими фейками. Також вагомий внесок роблять "Детектор медіа", "Інститут масової інформації", "FactCheck-Ukraine" та "Інтерньюз-Україна", забезпечуючи об'єктивність та достовірність інформації в медіапросторі.

Алгоритм перевірки фактів для журналіста-фактчекера

01

Вибір твердження

Обираємо твердження або повідомлення, яке потребує ретельної перевірки на достовірність та правдивість.

02

Пошук джерел

Знаходимо підтвердження або спростування інформації в авторитетних, незалежних та перевірених джерелах.

03

Аналіз результатів

Проводимо ретельний аналіз зібраних даних та формулюємо коментарі щодо отриманих результатів.

04

Залучення експертів

Залучаємо профільних експертів для незалежної оцінки достовірності та об'єктивності інформації.

05

Публікація

Публікуємо перевірену інформацію, обов'язково надаючи посилання на всі використані джерела та докази.

Інструменти та сервіси фактчекінгу

Платформи для запитів

Використання платформ, таких як «Доступ до правди», для офіційних запитів до органів влади з метою отримання підтвердженої інформації.

Державні реєстри

Аналіз відкритих державних реєстрів та офіційної статистики для верифікації даних і фактів.

Верифікація медіа

Застосування спеціалізованих онлайн-сервісів для верифікації зображень та відеоматеріалів, щоб виявити їх автентичність.

Візуалізація даних

Використання графіків та діаграм для наочної візуалізації результатів перевірки, що покращує сприйняття інформації.

Види фактів у журналістиці

Наукові факти

Це дані, що підтверджені науковими дослідженнями, статистичними даними, експериментами та об'єктивними доказами. Вони ґрунтуються на емпіричних спостереженнях та ретельній методології, забезпечуючи високий ступінь достовірності.

Буденні факти

Ці факти базуються на щоденних спостереженнях, особистому досвіді, свідченнях очевидців та емоціях людей. Вони часто є суб'єктивними, тому потребують додаткової перевірки та контекстуалізації для встановлення їхньої правдивості.

❑ Важливо: факти мають бути відокремлені від суб'єктивних оцінок і суджень, щоб зберегти об'єктивність інформації.

Виклики та етичні принципи фактчекінгу

Неупередженість і чесність

Гарантування неупередженості та абсолютної чесності у процесі перевірки фактів є основою довіри до фактчекінгових організацій.

Прозорість джерел

Забезпечення повної прозорості у використанні джерел та методології, дозволяючи аудиторії перевіряти процес верифікації.

Право на відповідь

Надання права на відповідь особам, щодо яких проводилася перевірка, забезпечуючи справедливість та об'єктивність.

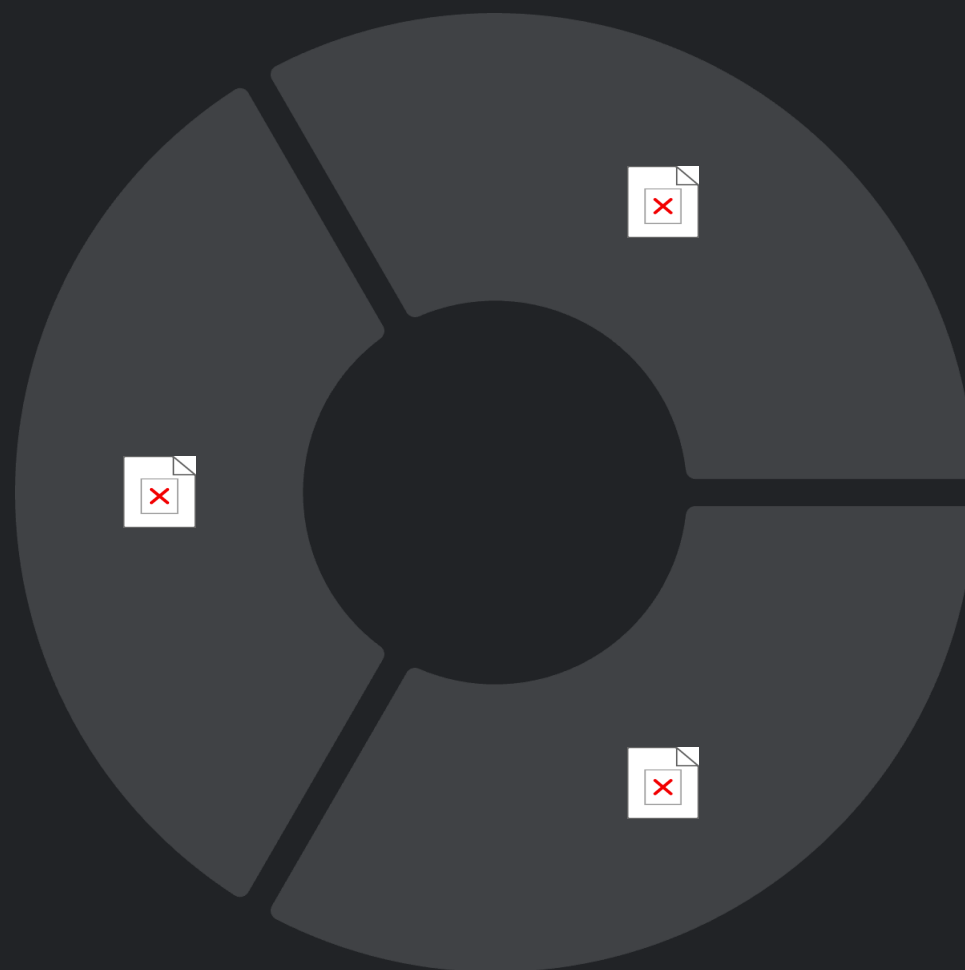
Уникнення оцінок

Уникнення рейтингових оцінок на кшталт «хто бреше більше», щоб зберегти фокус на об'єктивній перевірці фактів, а не на суб'єктивних судженнях.

Висновок: Фактчекінг — ключ до критичного мислення і довіри

Розпізнавання правди

Фактчекінг допомагає громадянам розпізнавати правду в безкінечному інформаційному потоці, формуючи об'єктивне сприйняття.

Інструмент демократії

Це важливий інструмент демократії, який змушує політиків відповідати за свої слова та дії, підвищуючи їхню відповідальність.

Медіаграмотність

Освоєння фактчекінгу є важливим кроком до підвищення медіаграмотності та формування свідомого, інформованого суспільства.